

Europa

Konkurranse er EUs nye krisemedisin

Europakommisjonen er i gang med et omfattende lovgivningsprogram som skal pågå helt frem til 2015. De nyvalgte kommissærene går inn for å øke konkurransen, og de foretrekker åpenhet fremfor statsstøtte og proteksjonisme. Finanssektoren er et av de områdene som må regne med tøffere reguleringer. Et felles europeisk boligfinansieringsmarked er et av de tiltakene som diskuteres.

Skal man tro de europeiske avisoverskriftene, har Europaparlamentets høringer med de kommende EU-kommissærene de siste ukene ikke oppnådd annet enn kommisjonskandidat **Rumiana Jelevas** avgang (se tekstboks). Men høringen har faktisk også gitt innblikk i en politisk dagsorden og planer som vil prege arbeidet i EU de kommende fem år. Ut over de tre timer lange høringene har alle kommisjonskandidatene presentert sine politiske visjoner og konkrete ideer til lovforslag og lovrevisjon i egne, skriftlige høringssvar. Mandag Morgen har fulgt høringene og gjennomgått det omfattende skriftlige materialet. Vi tegner her et samlet bilde av den kommende EU-kommisjonens planer og ambisjoner.

Hovedkonklusjonen er klar: Kommisjonen er meget bevisst på at Europa befinner seg i en dyp økonomisk krise, og konturene av en plan som skal bringe medlemslandene ut av krisen kom klart frem i løpet av de to ukene høringen varte.

EU-kommisjonen har imidlertid ingen slagkraftige våpen i kampen mot økonomisk nedgang. Håndteringen av underskudd og gjeld ligger i sin helhet hos det enkelte medlemsland. Men EU-institusjonene kan med EU-kommisjonen i spissen bidra til å forhindre kortsiktige og problematiske løsninger, som for eksempel økt proteksjonisme og økt statsstøtte til trengende industrier.

Den påtroppende konkurransekommissæren **Joaquin Almunia** slo fast at dersom aktørene i den allerede hardt prøvede bilindustrien forsøker å bekjempe hverandre med blant annet statsstøtte fra land som Tyskland, Frankrike og Italia, vil kommisjonen gripe aktivt inn.

Samtidig vil Almunia i løpet av noen måneder presentere et forslag om at virksomheter som tas i kartellvirksomhet, vil få bøter som er så saftige at de vil kunne

dekke erstatningskravet til dem som er blitt offer for slike ulovlige handlinger.

I stedet for proteksjonisme og kunstig høye priser skal krisen bekjempes med åpenhet, lød budskapet fra de kommende kommissærene. Den kommende belgiske handelskommissær **Karel de Gucht** understreket at han vil gjøre alt for å sette fart på de internasjonale handelsforhandlingene, slik at Doha-runden om en internasjonal handelsavtale kan avsluttes så raskt som mulig.

Også internt i EU skal konkurransen økes. Det vil blant annet bety at kommissærene skal bruke krefter på å få det indre markedet for tjenesteproduksjon til å fungere optimalt.

Finanssektoren skal styres

Finanssektoren er kanskje den sektoren som kan regne med å merke mest til den kommende kommisjonen. Den franske kommissæren for det indre marked, **Michel Barnier**, vil presentere en rekke omfattende forslag til en helt ny regulering av området. Samtidig vil han revidere og stramme inn det regelverket som allerede finnes.

I løpet av høringene ble det klart at banker og finansinstitusjoner skal overvåkes tettere, kapitalkravene skal skjerpes, og sektorens bonusbruk skal dempes. Målet er å skape felles spilleregler som skal virke på tvers av Europas grenser og som skal bidra til samarbeid i håndteringen av finansiell uro.

I tillegg vil Kommisjonen komme med forslag om hvordan det kan etableres et europeisk marked for boligfinansiering. Finanskrisen slo med all tydelighet fast at nettopp dette markedet rommer sterke og destruktive krefter hvis det ikke reguleres tilstrekkelig.

I dag er de europeiske boligfinansieringsmarkedene for det meste nasjonale fordi boligmarkedet i sin struktur er forskjellig fra medlemsland til medlemsland. Kommisjonen ønsker å åpne kredittmarkedet slik at boligkjøperne ikke bare finansierer kjøpet gjennom de tilbud som finnes på de nasjonale markedene, men også kan benytte tilbud i andre land. Det vil øke konkurransen og senke omkostningene for den enkelte lånetaker.

Økonomiens vokter

På det mer makroøkonomiske plan var det stor krisebevissthet å spore hos den kommende finske økonomi-

kommissær **Olli Rehn**. Han skal blant annet lede arbeidet med å etablere såkalte exit-strategier for EU-land med et budsjettunderskudd på mer enn 3 prosent av BNP. Exit-strategien skal stake ut veien mot en økonomi i balanse hvor gjelden kan avvikles.

Reelt er Olli Rehns handlingsrom begrenset. Det er de enkelte land som fastsetter sine budsjetter, og derfor blir Kommisjonen viktigste rolle kun å påpeke når medlemslandene har rot i økonomien og når nasjonale handlingsplaner ikke blir fulgt. Dersom Kommisjonen egne beregninger viser at et land preges av en urealistisk økonomisk optimisme, blir det verre for medlemslandene å hevde at «alt er i sin skjønneste orden». Kommisjonen vil likevel ikke kunne gripe inn med påbud og krav om regulering for å bringe Europas økonomi i riktig retning. Den slags er fortsatt de nasjonale parlaments anliggende.

Nøyaktig det samme problemet har EU-kommisssæren for sysselsetteting og arbeidsmarked, ungarenen **Laszlo Andot**. Arbeidsledigheten i Europa vokser og har allerede passert 10 prosent. Men det er kun de nasjonale parlamenter som kan innføre kraftige virkemidler i et forsøk på å endre utviklingen. En krisebevisst kommisjon vil likevel kunne bidra gjennom det såkalte globaliseringsfondet, som blant annet kan brukes til å omskolere medarbeidere fra internasjonale virksomheter. Et eksempel er Opel-fabrikken i Antwerpen, som nettopp har stengt dørene og gitt 2.600 arbeidere et akutt behov for omskolering.

Samtidig vil kommisjonen også forsøke å omfordele midlene i EUs regionalpolitikk, slik som lån og kreditter fra Den europeiske investeringsbank. Når det gjelder investeringsbanken, er det et forslag til endringer på trappene, mens en revisjon av regionalpolitikken ventelig vil komme i gang neste år.

Fokus på inntekter

Selvfølkelig ønsker Kommisjonen seg et så stort budsjett som mulig. Jo større budsjettet er, desto bedre er mulighetene for å få til felles europeiske aktiviteter. Men den kommende Barroso II-kommisjonen har trolig forstått at økonomisk smalhans i medlemslandene betyr smalhans i Brussel også. Derfor legger ikke Kommisjonen opp til å øke EU-budsjettet de neste årene.

Selv om flere medlemmer av EU-parlamentet forsøkte å presse kommisjonskandidatene til å love at de skulle bruke enda mer penger for å iverksette nye, kostbare aktiviteter, falt selv ikke de største forbrukerne, kommissærene for landbruk og regionalforvaltning, for fristelsen til å love mer penger.

EU-topper in spe står skolerett

I to uker i januar har 26 kandidater til den neste EU-kommisjonen stått skolerett for Europaparlamentet. Høringen av kandidatene utviklet seg til et politisk drama som tirsdag 19. januar endte med at den bulgarske kandidaten, Rumiana Jeleva, trakk seg. Som kommissær ville hun hatt ansvaret for internasjonalt samarbeid og humanitær bistand, men den tidligere bulgarske utenriksministeren hadde store vanskeligheter med å få parlamentsmedlemmene til å interessere seg for hennes arbeidsområde.

Tidligere korrupsjonsjeger, norsk-franske **Eva Joly**, er formann for utviklingsutvalget som sto for høringen av Jeleva. Under seansen ble det stilt utallige spørsmål om Jelevas manns eventuelle forbindelser til russisk og bulgarsk mafia, og om hennes eget deleierskap i en virksomhet som har vært med på å håndtere EU-søknader.

Hele seansen ble kaotisk og inneholdt blant annet ankomsten av et liberalt bulgarsk medlem som helt utenfor talerekken fikk ordet for å fremsette nye anklager mot sin landsmann. Jeleva forsvarte seg med at det i Bulgaria verken er mistanker om eller anklager mot hennes mann, men ingenting bet på parlamentsmedlemmene, som fortsatte angrepene. At Jelenas engelsk-kunnskaper er så dårlige at ethvert svar virket mer unnvikende enn forklarende, var heller ikke til hjelp, og til slutt hadde hun ikke annet valg enn å trekke seg.

Det politiske dramaet betyr at EU-kommisjonen ikke er klar til å godkjenne de nye kommissærene denne uken, slik den opprinnelige planen var. I stedet forventes det nå at en godkjenning vil finne sted ved en avstemming i Europaparlamentet 9. februar.

Flere av kandidatene har likevel pekt på den såkalte Tobin-skatten, en avgift på finansielle transaksjoner, som en mulig inntektskilde. Den vil kunne tilføre Kommisjonen flere midler uten at de nasjonale budsjettene står i veien. Til gjengjeld avviser flere kommissærer ideen om å innføre en såkalt karbonskatt, en slags CO₂-toll på import av varer fra land som ikke er med i en internasjonal klimaavtale. En av motstanderne er handelskommisssæren **Karel de Gucht**. Han argumenterer med at det er umulig å beregne hvor stor del av varen som er produsert i et land som ikke er med i en klimaavtale. I dag er de fleste større industriprodukter sammensatt av komponenter fra mange deler av verden. Derfor vil en EU-karbonskatt nærmest bli umulig å forvalte. ■

Mandag Morgen

Ole Vigant Ryborg

redaksjon@mandagmorgen.no

EU-kommisjonens store planer

Smidig handel

- Etablere europeisk kontraktslovgivning. Det skal gjøre det enklere og mer sikkert å inngå kontrakter på tvers av grensene og føre til en smidigere transport av varer medlemslandene i mellom.
- Ferdigforhandle avtalen om et felles europeisk patent. Slik det er i dag, bruker medlemslandene store ressurser på å søke patent i hvert av de 27 landene.
- Revidere reglene for skadeerstatning i kartellsaker, slik at det kan utbetales erstatning til dem som blir skadelidende når virksomhetene de handler med har inngått i et ulovlig kartell.

Forskning og innovasjon

- Revidere EUs rammeforskningsprogram. Målet er blant annet å bidra til at forskerne enkelt kan forflytte seg fra ett EU-land til et annet. Bygge ned byråkratiet rundt søknader om forskningsmidler.
- Utarbeide en strategisk plan for energiteknologi med fokus på blant annet lagring av CO₂.
- Få på plass en innovasjonsstrategi frem til 2020. Den skal inneholde konkrete mål for samtlige EU-lands forskning, utvikling og tilgang på risikovennlige kapital i det enkelte land.
- Utvikle en metode for å måle om det enkelte land lever opp til målene.

Lovverk og indre anliggende

- Gjennomføre de ca. 170 forslagene fra det såkalte Stockholmsprogrammet. Det betyr et styrket politisamarbeid, grensekontroll, revisjon av asylregelverk og samarbeid mellom juridiske myndigheter i medlemslandene.
- Modernisere EU-reglene for innsamling og oppbevaring av data, spesielt i den hensikt å beskytte forbrukerne mot misbruk og ulovlig markedsføring på nett.

Økonomi

- Utforme exit-strategier som kan demme opp for underkudd i de nasjonale budsjettene og en voksende gjeld.
- Legge frem forslag til et nytt system for bedre politisk og økonomisk samordning, samt bedre overvåking av euro-medlemmene – blant annet for å unngå en situasjon slik som nylig, da Hellas rapporterte fiktive tall om egen økonomisk situasjon.

- Skape en debatt om hvordan EU skal opptre i forum som IMF, Verdensbanken og G20.

Finans

- Etablere en samarbeidsmekanisme som medlemslandenes finanstillsyn kan benytte hvis det igjen skulle oppstå en krise på det finansielle området.
- Innføre en mer harmonisert overvåking av finansielle virksomheters aktiviteter og revidere en hel rekke regler på finansområdet om for eksempel kapitalkravet til banker og handel med verdipapirer. Innføre nye regler for håndtering av kapitalfond.

Arbeidsmarked

- Revidere arbeidsdirektivet og muligens reglene for utstasjonering av arbeidstakere. Nettopp slike saker er blant de mest kontroversielle i mange land i det tidligere Øst-Europa som ikke følger de nasjonale overenskomstene.

Klima og energi

- Revidere systemet for handel med CO₂-utslipp, det såkalte Emission Trading Scheme. Det skal utarbeides et nytt system som en følge av løftene fra EUs klima- og energipakke.
- Fremme lovforslag om et nytt EU-instrument angående energiinfrastruktur. Det skal blant annet prioritere forskjellige europeiske infrastrukturprosjekter som for eksempel et el-nettverk i Østersjøen og en el-kabel fra vindmølleparken i Nordsjøen.

Landbruk, fisk og matvarer

- Foreta en grunnleggende endring av landbrukspolitikken. Ifølge kommissæren finnes det ingen ambisjoner om å skjære ned på tilskuddene til EUs bønder.
- Endre fiskeripolitikken. Det overfiskes fortsatt, og det betyr nedskjæringer i kvoter og fiskeflåte.

Helse

- Ferdigforhandle direktivet om pasientmobilitet, som regulerer hvilke rettigheter innbyggerne har for behandling hos lege og på sykehus i et annet EU-land.

Ekstern handelspolitikk

- Forhandlingene i Doha-runden fortsetter og EUs ambisjon er fortsatt å oppnå en enighet om en ny global frihandelsavtale innen utgangen av neste år.